

Monetarna ravnoteža (stabilnost)

dr Damir Šehović
Monetarna ekonomija
Podgorica, novembar 2019.

Sadržaj predavanja:

- Ravnoteža na robnom tržištu
- Ravnoteža ponude i tražnje novca (monetarna ravnoteža)
- Model opšte ravnoteže
- Monetarna stabilnost

Podsjetnik:

- Količina raspoloživog novca u jednoj ekonomiji čini ponudu novca
- Novac utiče na privredna kretanja
- Ekonomisti danas ne mogu potvrditi ni čistu endogenost ni čistu egzogenost novčane mase
- Kanali putem kojih novčana masa utiče na ekonomsku aktivnost se nazivaju transmisionim mehanizmima monetarne politike
- Pod tražnjom novca se podrazumijeva želja ekonomskih subjekata da drže određenu količinu novca
- Razlikujemo transakcionu, špekulativnu i opreznosnu tražnju novca
- Nakon upoznavanja sa ponudom i tražnjom novca, potrebno je prikazati ravnotežu na novčanom tržištu, koja se izražava kao LM kriva

21. novembar 2019

3

Ravnoteža na robnom tržištu

- Ravnoteža na robnom tržištu u zatvorenoj ekonomiji postoji kada je štednja jednaka investicijama

$$S = I$$

- Pomenuti odnos je izveden iz osnovnog makroekonomskog modela raspodjele nacionalnog dohotka

$$Y = C + I, \text{ odnosno} \\ I = Y - C = S$$

21. novembar 2019

4

Ravnoteža na robnom tržištu

- Sa druge strane, štednja se tretira kao rastuća funkcija nacionalnog dohotka i predstavlja razliku između nacionalnog dohotka i potrošnje

$$S = Y - C(Y)$$

- Investicije su opadajuća funkcija kamatne stope (povećanje kamatne stope dovodi do pada investicija)

$$I = I(i)$$

21. novembar 2019

5

Ravnoteža na robnom tržištu

- Dakle, jednačina ravnoteže robnog tržišta se može izraziti na sljedeći način:

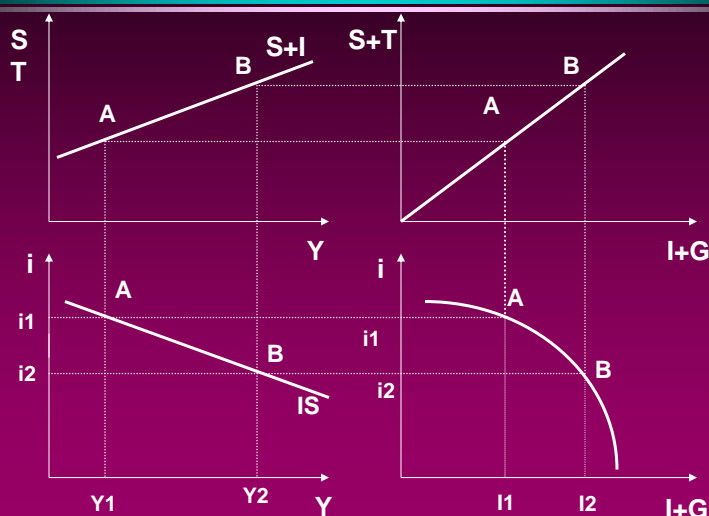
$$I(i) = Y - C(Y)$$

- Na osnovu gornjeg odnosa je moguće odrediti visinu nacionalnog dohotka za svaku visinu kamatne stope, u uslovima kada su investicije jednake štednji iz datog dohotka
- Ravnoteža na robnom tržištu se izvodi iz funkcije investicija, funkcije štednje, kamata i nacionalnog dohotka, što se može prikazati i grafički:

21. novembar 2019

6

Ravnateža na robnom tržištu

Ravnateža na robnom tržištu

- Investicije su inverzna funkcija kamatne stope.
- Promjene kamatne stope će, pod pretpostavkom nepromijenjenih rashoda (G) dovesti do uravnoteženja štednje i investicija
- Nakon toga se vidi povezanost između štednje i dohotka
- Smanjenje kamatne stope sa i_1 na i_2 dovešće do rasta investicija, što će pod pretpostavkom nepromijenjenih G i T dovesti do izjednačavanja investicija i štednje na svim nivoima
- Formiranje ravnoteže na robnim tržištima se pokazuje krivom IS, koja pokazuje odnose između kamatne stope i nivoa nacionalnog dohotka
- IS kriva otkriva tačke u kojima je ukupna količina proizvedene robe jednaka ukupnoj količini tražene robe, tako da ukazuje na tačke u kojoj je robno tržište u ravnoteži

Ravnoteža ponude i tražnje novca

- Kao što se IS kriva izvodi na osnovu ravnotežnog uslova na robnom tržištu, tako se i LM kriva izvodi na osnovu ravnotežnog uslova na tržištu novca koji podrazumijeva da je količina traženog novca jednaka količini novca u ponudi
- Prema postavkama monetarne teorije, u slučaju jednakosti postojeće količine novca (novčane mase) i tražnje novca, postoji monetarna ravnoteža
- U slučaju monetarne ravnoteže, monetarni faktori djeluju neutralno na realne privredne tokove
- Međutim, u toku procesa uspostavljanja poremećene monetarne ravnoteže – ostvaruje se uticaj novčane mase na privredna kretanja

21. novembar 2019

9

Ravnoteža ponude i tražnje novca

- Pod tražnjom novca se podrazumijeva želja ekonomskih subjekata da drže određenu količinu novca
- Tražnja novca je u pozitivnoj korelaciji sa dohotkom, a u negativnoj sa kamatnim stopama

$$\text{Tražnja za novcem} = L(r, Y)$$

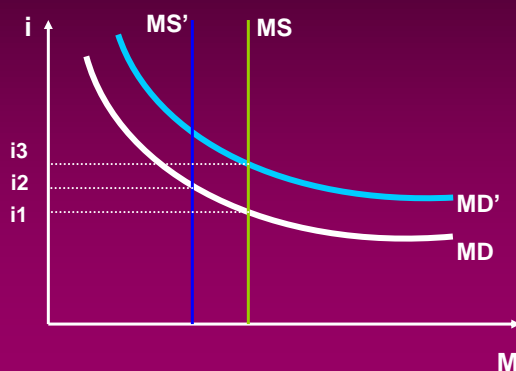
- Sa druge strane, centralna banka i bankarski sistem osiguravaju ponudu novca
- Kriva ponude novca je vertikalna jer ne zavisi od kamatne stope
- Ponuda i tražnja novca zajednički određuju kamatne stope, što se može i vidjeti sa sljedećeg grafika

21. novembar 2019

10

Ravnateža ponude i tražnje novca

PONUĐA I TRAJNJA NOVCA

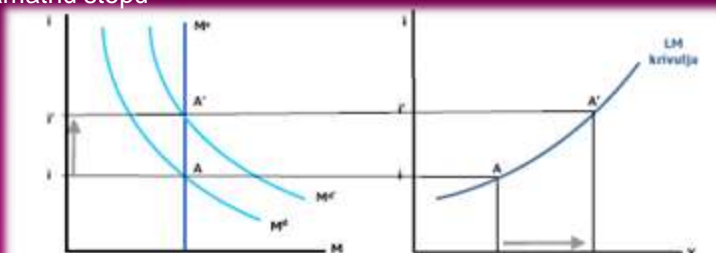

21. novembar 2019

11

Ravnateža ponude i tražnje novca

- S obzirom da je tražnja novca zavisna funkcija dohotka, rast dohotka vodi rastu tražnje za novcem, a ova povećava kamatne stope sa i na i'
- Dio koji pokazuje LM kriva sumira odnose između kamatne stope i dohotka, i to: veći dohodak – veća kamatna stopa i obratno, zato što veći dohodak povećava tražnju novca, pa samim tim i kamatnu stopu

21. novembar 2019

12

Ravnoteža ponude i tražnje novca

- LM kriva ukazuje na tačke u kojima je zadovoljen uslov ravnoteže, tj. da je količina tražnje novca jednaka količini ponude novca
- Pri svakom datom nivou dohotka, LM kriva ukazuje na to kolika mora biti kamatna stopa da bi na novčanom tržištu postojala ravnoteža
- Riječju, **kriva LM pokazuje ravnotežu na novčanom tržištu, pri čemu je na datom nivou dohotka ponuda novca jednaka tražnji novca za svaku odgovarajuću visinu kamatne stope**
- Promjena krive LM može nastati djelovanjem nekoliko faktora – promjena u tražnji novca, promjena u ponudi novca, promjena brzine opticaja novca, promjena nivoa cijena i slično

21. novembar 2019

13

Model opšte ravnoteže

- Formiranje ravnoteže samo na robnom tržištu ili samo na novčanom tržištu još uvijek ne osigurava da se ekonomski sistem nađe u stanju ravnoteže
- Da bi se to postiglo, neophodno je uspostaviti istovremeno ravnotežu i na jednom i na drugom sektoru privrede
- **Jednačina opšte ravnoteže** (Hicks-Hansenova jednakost) se prikazuje na sljedeći način:

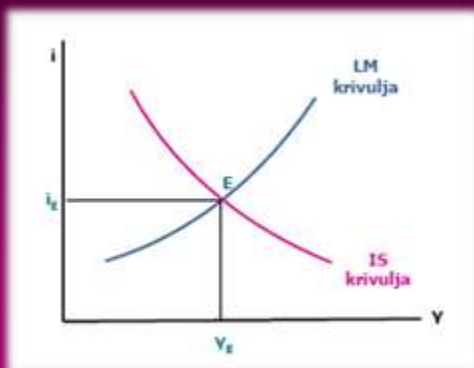
$$IS = LM$$

21. novembar 2019

14

Model opšte ravnoteže

- Ravnoteža se postiže u tački presjeka IS i LM krive (tačka E), koja istovremeno predstavlja ravnotežu i na tržištu roba i na novčanom tržištu

21. novembar 2019

15

Model opšte ravnoteže

- ISLM model pomaže kreatorima ekonomske politike da predvide šta će se desiti sa outputom i kamatnim stopama ukoliko se odluče da utiču na realne agregate koristeći se monetarnom i/ili fiskalnom politikom
- **Faktori koji utiču na IS krivu** su:
 1. Promjene u autonomnoj potrošnji;
 2. Promjene u investicionoj potrošnji;
 3. Promjene u javnoj potrošnji;
 4. Promjene u porezima;
 5. Promjene u neto izvozu.
- **Faktori koji utiču na LM krivu** su:
 1. Promjene u ponudi novca;
 2. Autonomne promjene u tražnji novca.

21. novembar 2019

16

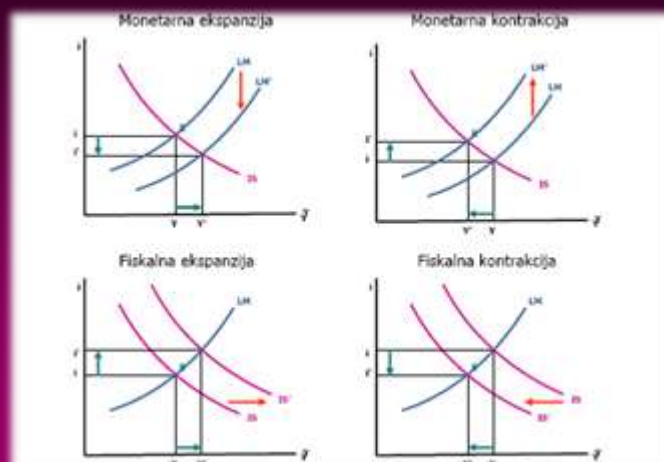
Model opšte ravnoteže

	Pomaci IS	Pomaci LM	Promjena outputa	Promjena kamatnih stopa
Povećanje poreza	Lijevo	Nema	Dolje	Dolje
Smanjenje poreza	Desno	Nema	Gore	Gore
Povećanje potrošnje	Desno	Nema	Gore	Gore
Smanjenje potrošnje	Lijevo	Nema	Dolje	Dolje
Povećanje količine novca	Nema	Dolje	Gore	Dolje
Smanjenje količine novca	Nema	Gore	Dolje	Gore

21. novembar 2019

17

Model opšte ravnoteže

21. novembar 2019

18

Monetarna stabilnost

- **Monetarna stabilnost** je takvo stanje u privredi kada domaći novac bez smetnje i poremećaja obavlja svoje funkcije, pri čemu je stabilna vrijednost novca
- **Monetarna nestabilnost** je takvo stanje u privredi kada u njoj nastaju takve smetnje i poremećaji koji onemogućavaju novcu da u potpunosti obavlja svoje funkcije, pri čemu vrijednost novca opada ili raste
- Na osnovu toga da li se monetarna stabilnost i nestabilnost odnosi na unutrašnje ili inostrano tržište, razlikuje se:
 1. Unutrašnja monetarna stabilnost/nestabilnost
 2. Spoljašnja monetarna stabilnost/nestabilnost

21. novembar 2019

19

Monetarna stabilnost

- **Unutrašnja monetarna stabilnost** je takvo stanje privrede kada su u njoj uravnoteženi svi činiooci, pa se ta uravnoteženost ispoljava u uravnoteženosti robno-novčanih odnosa, tj. u uravnoteženosti ponude i tražnje, odnosno u uravnoteženosti tržišta
- Pritom je unutrašnja kupovna snaga novca stabilna, a postoji i stabilnost opšteg nivoa cijena u zemlji
- **Unutrašnja monetarna nestabilnost** postoji onda kada dođe do poremećaja ravnoteže privrednih faktora, što se ispoljava u neuravnoteženosti robno-novčanih odnosa
- Pomenuta neuravnoteženost se po pravilu ispoljava u mijenjanju opšteg nivoa cijena
- Inače, unutrašnja monetarna nestabilnost koja nastaje usled toga što je tražnja novca veća od ponude robe je inflacija, dok je u obrnutom slučaju riječ o deflaciji

21. novembar 2019

20

Monetarna stabilnost

- **Spoljašnja monetarna stabilnost** je ono stanje domaće privrede kada postoji uravnoteženost bilansa plaćanja i stabilnost deviznih kurseva
- **Spoljašnja monetarna nestabilnost** je ono stanje domaće privrede kada je bilans plaćanja neuravnotežen, i kada usled toga devizni kursevi rastu ili padaju
- Pitanje monetarne stabilnosti i nestabilnosti drugačije se postavlja:
 1. U sistemu zlatnog važenja
 2. U sistemu papirnog važenja

21. novembar 2019

21

Monetarna stabilnost

- **U sistemu zlatnog važenja** nije se postavljalo pitanje monetarne stabilnosti i nestabilnosti, iz razloga što je stabilnost obezbjeđivalo zlato koje među svom ostalom robom ima najstabilniju vrijednost
- Dakle, u sistemu zlatnog važenja unutrašnja monetarna stabilnost se automatski uspostavlja zahvaljujući slobodnom kovanju zlatnika i konvertibilnosti novčanica za zlato, a spoljašnja zahvaljujući slobodnom međunarodnom kretanju zlata i druge robe

21. novembar 2019

22

Monetarna stabilnost

- U sistemu papirnog novca postoje znatno veće mogućnosti narušavanja monetarne stabilnosti u odnosu na sistem zlatnog važenja
- Problem monetarne stabilnosti odnosno nestabilnosti je praktično hroničan problem, pri čemu se pokazalo da su znatno veće mogućnosti opadanja unutrašnje vrijednosti novca u odnosu na porast vrijednosti novca
- Ovo iz razloga što u ovom sistemu ne postoji prirodna prepreka za umnožavanje količine novca, što je bio slučaj u zlatnom važenju
- Osim toga, važno je naglasiti da u monetarnoj politici države u sistemu zlatnog važenja primat ima spoljašnja stabilnost nad unutrašnjom, dok u sistemu papirnog važenja primat svakako ima unutrašnja stabilnost nad spoljašnjom

21. novembar 2019

23

Hvala na pažnji!

damirsehovic@yahoo.com

21. novembar 2019

24